

Türkmenistanyň Adalat ministrligi
tarapyndan 2012-nji ýylyň 7-nji
sentýabrynda 665 san bilen bellige
alyndy

Türkmenistanyň Maliýe ministriniň
2012-nji ýylyň 10-njy awgustyndaky
№ 93-Ö buýrugy bilen tassyklandy

Döwlet býujet edaralary üçin maliýe hasabatlylygynyň milli standarty 13

„KÄRENDE“

Mazmuny	Bölämleriň №
Umumy düzgünler.....	1-4
Kesgitlemeler	5
Kärendäni toparlara bölmek.....	6-11
Maliýe kärendesini hasaba almak	12-19
Amal kärendesini hasaba almak.....	20-25
Gaydymlaýyn kärende arkaly ýerlemek amaly.....	26-31
Kärendeçiniň maliýe hasabatlylygyna degişli açylmalar.....	32-33
Kärendä berijiniň maliýe hasabatlylygyna degişli açylmalar	34-35
Güýje girýän senesi.....	36

UMUMY DÜZGÜNLER

1. Şu standartyň maksady kärendeçiler we kärendä berijiler tarapyndan ulanylmagy üçin kärende şertnamalary babatynda degerli hasaba alnyşy we açylmaga degişli maglumatlary maliýe we amal babatynda kesgitlemekden ybaratdyr.

2. Şu standart ähli kärende şertnamalaryny hasaba almak üçin ulanylýar, şular muňa girmeýär:

a) gazylyp alynýan peýdaly magdanlary, nebiti, tebigy gazy we şoňa meňzeş täzeden dikeldip bolmaýan serişdeleri gözlemek ýa-da peýdalanmak üçin kärende şertnamalary;

b) kinofilmler, wideoýazgylyk, sahna eserleri, golýazmalar, patentler we awtorlyk hukuklary ýaly obýektler boýunça ygtyýarnama ylalaşyklary.

3. Emma şu standart aşakdakylara baha bermegiň esasy hökmünde ulanylmaly däldir:

a) kärendeçileriň eýeçiliginde bolýan we maýa goýum emlägi hökmünde hasaba alynýan gozgalmaýan emläge;

b) kärendä berijiler tarapyndan amal kärendesine berlen maýa goýum emlägine;

ç) maliýe kärendesi şertlerinde kärendeçileriň eýeçiliginde bolýan biologik aktiwlere;

d) amal kärendesi şertlerinde kärendä berijiler tarapyndan berilýän biologik aktiwlere.

4. Şu standart bu aktiwleri ulanmak we olara hyzmat etmek bilen baglanyşykly kärendä berijiden ep-esli hyzmatlaryň edilmegini talap edip biljekdigine garamazdan, aktiwleri peýdalanmaga bolan hukugyň berilmegini göz önünde tutýan şertnamalar babatynda ulanylýar. Şu standart aktiwleri peýdalanmaga bolan hukugyň şertnamanyň bir tarapy bolup durýan tarapdan beýleki tarapa geçmegini göz önünde tutmaýan hyzmat etmek üçin ylalaşyklar babatynda ulanylmaýar.

KESGITLEMELER

5. Şu standartda manylary aşakda düşündirilýän şu adalgalar peýdalanylýar:

Kärende – şertnama, oňa laýyklykda kärendä beriji kärendeçä tölegiň ýa-da birnäçä tölegleriň ýerine ylalaşylan döwrüň dowamynda aktiwi peýdalanmaga bolan hukugy berýär.

Kärendäniň möhleti – kärendeçiniň aktiwi kärendä almak barada şertnamany baglaşan döwründe, şeýle hem kärendeçiniň goşmaça töleg tölemek bilen ýa-da tölemezen kärendäniň şertlerine laýyklykda, aktiwiň kärendesini uzaltmaga hukugy bolan goşmaça döwürlerde möhletinden ön bes edilmäge degişli bolmadyk möhlet, kärendäniň başynda kärendeçi şu hukugy durmuşa geçirer diýip esasly hasap etmek mümkin bolsa.

Kärendäniň möhletiniň başlanmagy – kärendeçiniň kärendä alnan aktiwi peýdalanmaga bolan hukugyny amala aşyryp başlaýan senesi. Bu kärendäniň ilki başda ykrar edilen (ýagny, kärende bilen baglanyşykly degişli aktiwleriň, borçnamalaryň, girdejileriň ýa-da çykdaýlaryň ykrar edilen) senesidir.

Maliýe kärendesi – aktiwe eýelik etmek bilen baglanyşykly ähli töwekgelçilikleri we peýdalary bermegi göz önünde tutýan kärende. Ahyr netijede eýeçilik hukugy berlip hem, berilmän hem biler.

Amal kärendesi – maliýe kärendesinden tapawutlanýan kärende.

Kärendä goýulýan jemi maýa goýumlary – bu maliýe kärendesi ýagdaýynda kärendä beriji tarapyndan alynýan iň pes kärende tölegleriniň jemidir.

Kärende gatnaşyklarynyň başlanýan senesi – şu iki senäniň, ýagny, kärende şertnamasynyň baglaşylan senesiniň ýa-da taraplar tarapyndan esasy kärende şertleri babatynda borçnamalaryň kabul edilen senesiniň haýsy ir bolsa, şol sene. Şol senededäki ýagdaýa görä:

a) kärende amal ýa-da maliýe kärendesi hökmünde topara bölünýär;

b) maliýe kärendesi bolan ýagdaýynda kärendäniň möhletiniň başlanýan wagtynda hasaba almak üçin pul möçberleri kesgitlenýär.

Iň pes kärende tölegleri – kärende möhletiniň dowamynda kärendeçiden talap edilýän ýa-da talap edilip bilinjek tölegler, şertli kärende tölegi, kärendä beriji tarapyndan tölenýän we oňa öwezi dolunýan hyzmatlar we salgyt tölegleri boýunça pul möçberleri muňa girmeýär. Emma, eger kärendeçiniň bu hukugyň amala aşyrylýan senesinde adalatly gymmatyndan ep-esli pes bolar diýlip garaşylýan baha boýunça aktiwi satyn almaga hukugy bolsa, kärendäniň kabul edilýän

senesinde bolsa bu hukugyň amala aşyryljakdygyna esasly ynam bar bolsa, onda iň pes kärende tölegleri kärende möhletiniň dowamynda ýokarda ýatlanan satyn almak üçin hukugyň çak edilýän, amala aşyrylýan senesine çenli tölenmäge degişli iň pes töleglerden we ony ýerlemek üçin zerur bolan tölegden ybaratdyr.

Kärendä goýulýan arassa maýa goýumlary kärende şertnamasynda göz önünde tutulan göterim möçberi boýunça diskontirlenen, kärendä goýlan jemi maýa goýumlaryndan ybaratdyr.

Möhletinden öň bes etmek hukugy bolmadyk kärende – bu möhletinden öň bes edilmegi diňe aşakdaky ýagdaýlarda mümkin bolan kärendedir:

a) hojalyk işiniň ähtimallygy pes bolan haýsydyr bir şertli ýagdaýy ýüze çykanda;

b) kärendä berijiniň razylygy bilen;

ç) eger kärendä beriji şol bir kärendeçi bilen meselesi şol bir aktiw ýa-da ekwiwalent aktiw bolup duran täze kärende şertnamasyny baglaşýan bolsa; ýa-da

d) kärendeçi tarapyndan kärende gatnaşyklarynyň başlanýan senesinde kärendäniň dowam etjekdigini kepillendirýär diýip esasly hasap etmäge mümkinçilik berýän goşmaça pul möçberi tölenen ýadaýynda.

Alynmadyk maliýe girdejisi – bu kärendä goýlan jemi maýa goýumlary bilen kärendä goýlan arassa maýa goýumlarynyň arasyndaky tapawutdyr.

KÄRENDÄNI TOPARLARA BÖLMEK

6. Kärende, eger onuň çäklerinde eýeçilik hukugyna mahsus bolan ähli töwekgelçilikleri we bähbitleri bermek bolup geçýän bolsa, maliýe kärendesi hökmünde topara bölünýär. Kärende, eger onuň çäklerinde eýeçilik hukugyna mahsus bolan ähli töwekgelçilikleri we bähbitleri bermek bolup geçmeýän bolsa, amal kärendesi hökmünde topara bölünýär.

7. Kärendäniň maliýe ýa-da amal kärendesi hökmünde topara bölünmegi şertnamanyň görnüşine däl-de, amalyň mazmunyna baglydyr. Aşakda getirilýän mysallar adatça, aýratynlykda ýa-da bilelikde kärendäniň maliýe kärendesi hökmünde topara bölünmegine getirýän ýagdaýlary görkezýän hem bolsa, kärendäniň maliýe kärendesi hökmünde topara bölünmegi üçin bu ölçegleriň ählisini kanagatlandyrmagy hökman dälidir:

a) kärende möhletiniň tamamlanýan wagtynda aktiwe bolan eýeçilik hukugynyň kärendeçä geçýän ýagdaýy;

b) kärendeçiniň kärendä alynýan aktiwi bu hukugyň amala aşyrylýan senesindeki ýagdaýa görä adalatly gymmatyndan ep-esli pes bolar diýlip garaşylýan baha boýunça satyn almaga hukugynyň bar bolan we kärendäniň başlanýan senesindeki ýagdaýa görä bu hukugyň peýdalanyljakdygyna esasly ynamyň bolýan ýagdaýy;

ç) eýeçilik hukugy berilmeýän hem bolsa, kärende möhletiniň aktiwiň ykdysady taýdan hyzmat edýän möhletiniň ep-esli bölegini tutýan ýagdaýy;

d) kärendäniň başlanýan senesindeki ýagdaýa görä iň pes kärende tölegleriniň diskontirlenen gymmaty, azyndan, kärendä alnan aktiwiň esasan tutuş gymmatyna deň bolan ýagdaýy;

e) kärendä alynýan aktiwleriň ýöriteleşdirilen häsiýeti bolup, diňe kärendäniň olary düýpli modifikasiýa etmezden ulanyp bilýän ýagdaýy; we

ä) kärendä alnan aktiwleri beýleki aktiwlere ýeňil çalyşyp bolmaýan ýagdaýy.

8. Aýratynlykda ýa-da bilelikde kärendäniň maliýe kärendesi hökmünde topara bölünmegine getirip biljek ýagdaýlaryň görkezijileri, şulardan ybaratdyr:

a) kärendäniň tarapyndan kärendäniň möhletinden öň bes edilen ýagdaýynda kärendä berijiniň şunuň ýaly möhletinden öň bes etme bilen baglanyşykly ähli ýitgileri kärendäniň üstüne düşýär;

b) aktiwniň ýatyryş gymmatynyň üýtgemeginden alynýan gaýry peýdalary ýa-da ýitgileri kärendäniň alýar (mysal üçin, kärende möhletiniň ahyrynda ýerlemekden gelip gowuşýan serişdeleriň köp bölegine deň bolan kärende töleginden ýeňillikler görnüşinde); we

ç) kärendäniň kärendäni uzaltmak mümkinçiligi bar, üstesine-de uzaldylýan döwründe kärende tölegleri bazar bahalaryndan ep-esli pes bolar.

9. Şu standartyň 7-nji we 8-nji bölümlerinde getirilen mysallaryň we görkezijileriň möhüm ähmiýeti bardyr. Eger haýsydyr bir başga alamatlar boýunça kärendäniň eýelik etmäge mahsus bolan ähli töwekgelçilikleri we peýdalary düýpli derejede bermeýändigini aýdyň bolsa, onda kärende amal kärendesi hökmünde ykrar edilýär. Mysal üçin, eger kärende möhletiniň ahyrynda aktiw bolan eýeçilik hukugy onuň şol pursatdaky adalatly gymmatyna deň bolan kesgitlenmedik tölegi tölemek bilen berilýän bolsa ýa-da eger şertli kärende tölegleri amala aşyrylyp, şunuň netijesinde hem kärendäniň şunuň ýaly ähli töwekgelçilikleri we peýdalary düýpli derejede çekmeýän bolsa, şeýle ýagdaý bolup biler.

10. Kärendäni topara bölmek kärendäniň başlanýan senesindeki ýagdaýa görä geçirilýär we kärende möhletiniň dowamynda üýtgedilmeyär, kärendäniň hem-de kärendäniň berijiniň kärendäniň şertlerini üýtgetmegi (onuň möhletini uzaltmaktan başga) ylalaşýan ýagdaýlary muňa girmeýär, şeýle ýagdaýlarda kärendäniň topara bölünüşine gaýtdan seredilmelidir.

11. Ýeriň we binalaryň kärendesi hem beýleki aktiwleriň kärendesi ýaly görnüşde amal ýa-da maliýe kärendesi hökmünde topara bölünýär. Emma ýere mahsus bolan aýratynlyk, düzgün bolşy ýaly, onuň ykdysady babatda hyzmat edýän möhletiniň kesgitlenilmeyändigini bolup durýar we eger-de, kärende möhletiniň ahyrynda kärendäniň eýeçilik hukugynyň geçmegine garaşylmaýan bolsa, onda ol iş ýüzünde aktiw eýeçilik hukugyna mahsus bolan ähli töwekgelçilikleri we peýdalary almaýar. Şunuň ýaly kärende gatnaşyklaryna goşulmak üçin tölenen töleg kärende tölegi boýunça hakuji tölegden ybarat bolup, olardan, berlen peýdalaryň çyzygynda laýyklykda, kärende möhletiniň dowamynda ulanyş tutumy alynýar.

MALIÝE KÄRENDESINI HASABA ALMAK

Kärendäniň maliýe hasabatlarynda maliýe kärendesini görkezmek

12. Kärende möhletiniň başlanýan wagtynda kärendäniň özleriniň maliýe hasabatlylygynda maliýe kärendesiniň çäklerinde alnan aktiwleri – aktiwler

hökmünde, onuň bilen baglanyşykly borçnamalary bolsa – borçnamalar hökmünde ykrar etmelidirler. Aktiwler we borçnamalar kärendä alynýan emlägiň adalatly gymmatyna deň bolan möçberde ykrar edilmelidir, eger-de ol iň pes kärende tölegleriniň diskontirlenen gymmatyndan pes bolsa, olaryň her biri kärendäniň başlanýan senesindäki ýagdaýa görä kesgitlenýär. Iň pes kärende tölegleriniň diskontirlenen gymmaty hasaplananda kärende şertnamasynda göz önünde tutulýan göterim möçberi diskontirleme möçberi bolup durýar.

13. Kärendeçiniň ilki başky islendik göni harajatlary (kärende şertnamasyny ara alyp maslahatlaşmak we ony baglaşmak işine gönüden-göni degişli bolan goşmaça çykdaýylar) aktiw hökmünde ykrar edilen pul möçberine goşulýar.

14. Iň pes kärende töleglerini maliýe çykdaýylary bilen üzülmelik borçnamanyň azalýan pul möçberiniň arasynda bölmek gerek. Maliýe çykdaýylary kärende möhletiniň dowamynda borçnamanyň galyndysynyň zygiderli döwürleýin göterim möçberi bolar ýaly görnüşde, her bir döwür üçin paýlanmalydyr. Şertli kärende tölegi olaryň ýüze çykan döwürlerinde çykdaýjy hökmünde hasaplanyp ýazylmalydyr.

15. Iş ýüzünde maliýe çykdaýylaryny kärende möhletiniň dowamynda döwürler boýunça paýlamak üçin kärendeçi hasaplap ýazmalary ýönekeýleşdirmek maksady bilen takmynlygyň haýsydyr bir görnüşini peýdalanylýar.

16. Maliýe kärendesinde her bir hasaba alyş döwründe ulanyş tutumy alynýan aktiw üçin ulanyş tutumy boýunça çykdaýylar, şeýle hem maliýe çykdaýylary ýüze çykýar. Ulanyş tutumy alynýan kärendä alnan aktiwler boýunça ulanyş tutumyny hasaplap ýazmak syýasaty özüniň ulanyş tutumlary alynýan aktiwleri üçin peýdalanylýan syýasata laýyk gelmelidir, ykrar edilýän ulanyş tutumy bolsa, "Esasy serişdeler" DBEMHMS-yna laýyklykda hasaplanmalydyr. Eger-de kärende möhletiniň ahyrynda kärendeçiniň eýeçilik hukugyny aljakdygyna esasly ynam ýok bolsa, onda aktiwden iň az möhletniň, ýagny, kärende möhletiniň we peýdaly ulanylýan möhletiniň haýsy az bolsa, şonuň dowamynda ulanyş tutumy doly alynmalydyr.

Kärendä berijileriň maliýe hasabatlarynda maliýe kärendesini görkezmek

17. Kärendä berijiler maliýe kärendesiniň çäklerinde alynýan kärende töleglerini balansda aktiwler hökmünde ykrar etmelidirler. Olar şu hili aktiwleri kärendä goýlan arassa maýa goýumlara deň bolan möçberde debitor bergi hökmünde görkezmelidirler.

18. Maliýe kärendesi ýagdaýynda eýeçilige bolan ýuridik hukuga mahsus ähli töwekgelçilikler we hak-heşdekler kärendä beriji tarapyndan berilýär we şeýlelikde, kärende tölegleri boýunça debitor bergi kärendä beriji tarapyndan berginiň esasy pul möçberiniň öwezini dolmak we kärendä berijiniň maýa goýumlarynyň öwezini dolmak we hyzmatlary üçin hak-heşdek tölemek maksady bilen maliýe girdejisi hökmünde hasaba alynýar.

19. Maliýe girdejisini ykrar etmek kärendä berijiniň maliýe kärendesine goýan arassa maýa goýumlary üçin girdejililigiň yzygiderli döwürleýin ölçegini görkezýän modele esaslanmalydyr.

AMAL KÄRENDESINI HASABA ALMAK

Kärendeçileriň maliýe hasabatlarynda amal kärendesini görkezmek

20. Amal kärendesinde kärende tölegleri kärende möhletiniň dowamynda gönümel esasyda paýlanan çykdaýylar hökmünde ykrar edilmelidir, başga bir ulgamlayyn esasyň peýdalanyjy tarapyndan peýda almagyň wagtlaýyn tertibiniň gowy görkezilmegini üpjün edýän ýagdaýlary muňa girmeyär.

Kärendä berijileriň maliýe hasabatlarynda amal kärendesini görkezmek

21. Kärendä berijiler amal kärendesi şertlerinde aktiwleri balansda şunuň ýaly aktiwleriň häsiýetine laýyklykda görkezmelidirler.

22. Amal işinden kärendä girdejisi kärende möhletiniň dowamynda gönümel esasyda girdejileriň düzümünde ykrar edilmelidir, başga bir ulgamlayyn esasyň kärendä berlen aktiwden gelyän peýdanyň gelip gowuşunyň azalmagynyň wagtlaýyn tertibiniň gowy görkezilmegini üpjün edýän ýagdaýlary muňa girmeyär.

23. Kärende girdejisi alnanda çekilen harajatlar, şol sanda ulanyş tutumlary üçin harajatlar çykdaýylaryň düzümünde ykrar edilýär.

24. Amal kärendesi boýunça gepleşikler alnyp barlanda we guralanda kärendä berijiler tarapyndan çekilen ilkibaşky ähli göni harajatlar kärendä berlen aktiwiniň balans gymmatyna goşulmalydyr we kärende girdejisiniň ykrar edilişi ýaly esasyda kärende möhletiniň dowamynda çykdaýy hökmünde ykrar edilmelidir.

25. Kärendä berlen, ulanyş tutumy alynýan aktiwler boýunça ulanyş tutumyny almak kärendä berijiniň şuna meňzeş aktiwler üçin kadaly ulanyş tutumyny almak syýasatyna laýyklykda amala aşyrylmalydyr, ulanyş tutumyndan geçirimler bolsa "Esasy serişdeler" DBEMHMS-yna laýyklykda hasaplanmalydyr.

GAÝDYMLAÝYN KÄRENDE ARKALY ÝERLEMEK AMALY

26. Gaýdymlyayyn kärende arkaly ýerlemek amaly ony soňundan yzyna kärendesine almak bilen ýerlemegi göz önünde tutýar. Kärende tölegleri we ýerleme bahasy adatyça özara baglanyşykly bolýar, sebäbi, olar bilelikde ara alnyp maslahatlaşylýar. Gaýdymlyayyn kärende arkaly ýerlemek amallaryny hasaba almagyň tertibi kärendäniň görnüşine baglydyr.

27. Eger-de gaýdymlyayyn kärende arkaly ýerlemek amaly maliýe kärendesine getirýän bolsa, onda ýerlemekden alynýan girdejiniň balans gymmatyndan ýokary gelyän islendik möçber satyjy-kärendeçi tarapyndan haýal etmän girdeji hökmünde ykrar edilmeli däl. Onuň ýerine ol soňa süýşürilmelidir we kärende möhletiniň dowamynda ondan ulanyş tutumy alynmalydyr.

28. Eger-de gaýdymlaýyn kärende arkaly ýerlemek amaly maliýe kärendesi bolup durýan bolsa, onda şunuň ýaly amal kärendä berijiniň kärendeçä maliýe serişdelerini bermek usuly bolup durýar, şunda aktiw üpjün etmek hökmünde çykyş edýär. Şu sebäbe görä ýerlemekden gelip gowşan serişdeleriň balans gymmatyndan ýokary gelen möçberi girdeji diýip hasap etmek ýalňyş bolar. Şunuň ýaly ýokary möçber soňa süýşürilmelidir we kärende möhletiniň dowamynda ondan ulanyş tutumy alynmalydyr.

29. Eger-de gaýdymlaýyn kärende arkaly ýerlemek amaly amal kärendesine getirýän bolsa we amalyň adalatly gymmaty boýunça amala aşyrylandygy aýdyň bolsa, onda ýüze çykýan islendik peýda ýa-da ýitgi haýal etmän ykrar edilmelidir. Eger ýerlenýän bahasy adalatly gymmatdan pes bolsa, onda islendik peýda ýa-da ýitgi haýal etmän ykrar edilmelidir, ýitginiň öweziniň bazar bahalaryndan pes baha boýunça geljekki kärende tölegleri bilen dolunýan ýagdaýlary muňa girmeýär, şeýle ýagdaýlarda ol soňa süýşürmelidir we ondan aktiwiniň peýdalanylmagyna garaşylýan döwrüniň dowamynda kärende töleglerine barabarlykda ulanyş tutumyny almalydyr. Eger ýerlenýän bahasy adalatly gymmatdan ýokary bolsa, ol soňa süýşürmelidir we ondan aktiwiniň peýdalanylmagyna garaşylýan döwrüniň dowamynda kärende töleglerine barabarlykda ulanyş tutumyny almalydyr.

30. Eger-de gaýdymlaýyn kärende arkaly ýerlemek amaly amal kärendesi bolup durýan bolsa, kärende tölegleriniň möçberi we ýerlenýän bahasy hem adalatly gymmaty bolup durýan bolsa, onda hakykatda kadaly ýerlemek amaly bolup geçýär we islendik peýda ýa-da ýitgi haýal etmän ykrar edilýär.

31. Amal kärendesinde, eger-de gaýdymlaýyn kärende arkaly ýerlenen pursatynda aktiwiniň gymmaty onuň balans gymmatyndan pes bolsa, onda balans gymmaty bilen adalatly gymmatyň arasyndaky tapawuda deň bolan ýitgi haýal etmän ykrar edilmelidir.

KÄRENDEÇINIŇ MALIÝE HASABATLYLYGYNA DEGIŞLI AÇYLMALAR

32. Kärendeçiler maliýe kärendesi şertnamalary boýunça şu maglumatlary açmalydyrlar:

a) aktiwleriň her bir görnüşi boýunça hasabat döwrüniň ahyryndaky ýagdaýa görä arassa balans gymmatyny;

b) hasabat döwrüniň ahyryndaky ýagdaýa görä geljekki kärende tölegleriniň umumy möçberini;

ç) döwrüň dowamynda çykdaýjy hökmünde ykrar edilen şertli kärende tölegini;

d) kärendeçi tarapyndan baglaşylan ähmiýetli kärende şertnamalarynyň umumy beýany, şu maglumatlary goşmak bilen, ýöne olar bilen çäklenmezden:

şertli kärende tölegi boýunça kreditor berginiň kesgitlenýän esasy;

kärende şertnamasyny dikeltmek ýa-da satyn almak mümkinçiliginiň bardygyny we şertlerini hem-de üýtgäp durýan bahalar baradaky şertleşikleri; we

kärende şertnamalarynda bellenen çäklendirmeleri, paýlanmadyk peýdany gaýtarmak, goşmaça bergiler we mundan beýläkki kärende babatynda çäklendirmeleri.

33. Kärendeçiler amal kärendesi şertnamalary boýunça şu maglumatlary açmalydyrlar:

a) möhletinden öň bes etmek hukugy bolmadyk amal kärendesi şertnamalary boýunça geljekki döwür üçin geljekki iň pes kärende tölegleriniň umumy möçberini;

b) döwrüň çykdaýylary hökmünde ykrar edilen kärende boýunça tölegleri;

ç) kärendeçi tarapyndan baglaşylan ähmiýetli kärende şertnamalarynyň umumy beýanyňy, şu maglumatlary goşmak bilen, ýöne olar bilen çäklenmezden: şertli kärende tölegi boýunça kreditor berginiň kesgitlenýän esasyňy;

kärende şertnamasyny dikeltmek ýa-da satyn almak mümkinçiliginiň bardygyny we şertlerini hem-de üýtgäp durýan bahalar baradaky şertleşikleri; we

kärende şertnamalarynda bellenen çäklendirmeleri, paýlanmadyk peýdany gaýtarmak, goşmaça bergiler we mundan beýläkki kärende babatynda çäklendirmeleri.

KÄRENDÄ BERIJINIŇ MALIÝE HASABATLYLYGYNA DEGIŞLI AÇYLMALAR

34. Kärendä berijiler maliýe kärendesi şertnamalary boýunça şu maglumatlary açmalydyrlar:

a) hasabat senesindäki ýagdaýa görä kärendä goýlan jemi maýa goýumynyň pul möçberi bilen hasabat senesindäki ýagdaýa görä iň pes kärende tölegleri boýunça debitor algysynyň diskontirlenen gymmatynyň arasyndaky deňşdirmäni;

b) alynmadyk maliýe girdejisini;

ç) iň pes kärende tölegleri boýunça şübheli debitor bergini ýapmak üçin toplanan baha berilýän ätiýaçlyk goruny;

d) maliýe işi barada hasabatda döwürdäki girdeji hökmünde ykrar edilen şertli kärende tölegini; we

e) kärendä beriji tarapyndan baglaşylan ähmiýetli kärende şertnamalarynyň umumy beýanyňy.

35. Kärendä berijiler amal kärendesi şertnamalary boýunça şu maglumatlary açmalydyrlar:

a) möhletinden öň bes etmek hukugy bolmadyk amal kärendesi şertnamalary boýunça geljekki iň pes kärende töleglerini, jemlenen görnüşde we her bir döwür üçin aýratynlykda;

b) girdeji hökmünde ykrar edilen şertli kärende tölegleriniň umumy möçberini; we

ç) kärendä beriji tarapyndan baglaşylan ähmiýetli kärende şertnamalarynyň umumy beýanyňy.

GÜÝJE GIRÝÄN SENESI

36. Maliýe hasabatlylygynyň şu standarty 2013-nji ýylyň 1-nji ýanwaryndan güýje girýär.

Goşundy

Şu standart jemgyýetçilik bölegi üçin maliýe hasabatlylygynyň halkara standarty 13 "Kärende" (IPSAS 2007) laýyklykda işlenip taýýarlandy, şular muňa girmeyär:

käbir bölümlere olaryň has-da düşnükli bolmagy üçin düzediş girizildi;

maliýe kärendesi şertnamalary boýunça kepillendirilen we kepillendirilmedik ýatyryş gymmatyny ykrar etmäge we oňa baha bermäge degişli düzgünler aýryldy;

onuň kärende şertnamasynda kesgitlenilmedik ýagdaýynda, göterim möçberini (karz alnan maýanyň artýan göterim möçberini) kesgitlemäge degişli düzgünler aýryldy;

şertli kärende tölegine degişli düzgünler aýryldy;

ýokarda görkezilen aýyrmalar bilen baglanyşykly, maglumatlary açmaga bildirilýän käbir talaplar aýryldy;

öndüriji-dilerler bolup durýan kärendä berijilerde maliýe kärendesini hasaba almagyň düzgünleri aýryldy;

içki kärendäni hasaba almaga degişli düzgünler we ony açmaga bildirilýän talaplar aýryldy.